

За останнє десятиріччя в Україні поступово зростає увага до проблем ППФП. На цю тему підготували дисертаційні роботи Н. Борейко, С. Глазунов, А. Дяченко, І. Зарічанський, І. Закорко, Н. Завіденська, Л. Ішечкіна, Р. Макаров, В. Філінков, Н. Фалькова та ін.

Науковці О. Демінський, Т. Круцевич, С. Канішевський, Ю. Човнюк підкреслюють актуальність організації та впровадження ППФП у вищих навчальних закладах. У дослідженнях В. Волкова, Р. Макарова, Р. Раєвського та інших зацентровано увагу на необхідності реформування традиційної системи професійно спрямованого фізичного виховання.

Розроблено такі навчальні посібники:

В. Волков “Основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентської молоді”;

Р. Раевский, В. Филинков “Профессионально-прикладная психофизиологическая и психофизическая подготовка студентов машиностроительных специальностей”;

Р. Раевський, С. Халаджі “Професійно-прикладна фізична підготовка студентів енергетичних спеціальностей”.

Висновки. Таким чином, застосування історичного підходу надало можливість виділити суттєві етапи розвитку ППФП студентів вищих навчальних закладів як певної наукової системи.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що сучасний стан розвідку ППФП У ВНЗ потребує: 1) підвищення мотивації до занять ППФП; 2) формування та вдосконалення спеціальних професійно-прикладних знань, умінь і навичок; 3) спрямованого розвитку фізичних здібностей, специфічних для обраної професійної діяльності; 4) виховання професійно важливих для цієї діяльності фізичних і психічних якостей; 5) підвищення функціональної стійкості й загартованості до несприятливого впливу специфічних умов трудової діяльності. Для цього необхідно визначити сутність і зміст ППФП студентів ВНЗ.

Література

1. Національна доктрина розвитку освіти // II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти. – К., 2002. – С. 137–155.
2. Беленович В.В. Вопросы организации физического воспитания учащихся профтехучилищ с учётом профессиональной подготовки / В.В. Беленович. – М. : Высш. шк., 1967. – 46 с.
3. Виленский М. Физическое воспитание в целостной системе профессиональной готовности выпускника высшей школы / М. Виленский // Здоровье студентов. – Вып. 1. Здоровый образ жизни и физическая культура студентов: Социологические аспекты / под. ред. В. Лабскура, В. Столярова. – Харьков : Студсервис, 1990. – 103 с.

МИРОШНИЧЕНКО В.І.

КОНТРОЛЬ ТА КОРЕКЦІЯ ЗНАНЬ ЯК УМОВА ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Для контролю, корекції й вимірювання ефективності підготовки педагогів до здійснення особистісно орієнтованого навчання необхідно виробити критерії та показники вимірювання, саме в цьому полягає *мета статті*.

На початковому етапі дослідження нами виділено три критерії ефективності підготовки педагогів до здійснення цього процесу:

1) сформованості понятійно-термінологічного апарату педагогів, їхньої інформаційної грамотності щодо здійснення особистісно орієнтованого навчання;

2) операційної здатності, дієвості вмінь реалізувати особистісно орієнтоване навчання;

3) особистісного розвитку педагогів, мотиваційної готовності до здійснення особистісно орієнтованого навчання.

Показниками критерію сформованості понятійно-термінологічного апарату, інформаційної грамотності є, перш за все, знання понять, які входять до теоретичних та методичних основ реалізації особистісно орієнтованого навчання.

Критерій операційної здатності, умінь здійснювати особистісно орієнтоване навчання характеризується такою ознакою, як неперервне формування життєствердого образу світу, уміння встановлювати закономірні зв'язки між знаннями про об'єкти, що вивчаються на уроках різних предметів.

Серед показників критерію мотиваційної готовності, особистісного, ціннісного ставлення педагогів до впровадження особистісно орієнтованого навчання визначено прагнення педагогів виконати свій громадський обов'язок з втілення в життя пріоритетної державної політики в галузі освіти.

Найважче підготувати педагогів за третім критерієм – мотиваційним. Педагоги мають бути постійно в курсі змін, що відбуваються в освітній галузі освіти, подій, які стосуються особистісно орієнтованого навчання. Важливо, щоб жоден випадок не залишився непоміченим. Наприклад, можна й варто використати презентацію *результатів участі школярів України в міжнародному порівняльному дослідженні TIMSS*, яка відбулася 22 січня 2009 р. в Укрінформі на пресконференції заступника міністра освіти і науки України Павла Полянського та виконавчого директора міжнародного фонду "Відродження" Євгена Бистрицького.

У 2008 р. школярі 4 та 8-х класів України вперше стали учасниками міжнародного дослідження якості природничо-математичної освіти (TIMSS). Це дослідження мало на меті здійснити порівняльне оцінювання стану природничо-математичної освіти в початковій і основній школі.

У дослідженні TIMSS взяли участь більше ніж 60 країн-учасниць (37 країн та 7 окремих регіонів у дослідженні для 4-х класів та 50 країн та 7 окремих регіонів у дослідженні для 8-х класів).

За результатами всіх країн-учасниць розраховували середній міжнародний бал; для цього дослідження він становить 500 балів.

З математики:

4-й клас – Україна за середнім міжнародним балом 474 розміщується на 26-му місці;

8-й клас – із середнім балом 462 – на 25-му.

З природознавства:

4-й клас – із середнім балом 474 – на 26-му місці;

8-й клас – із середнім балом 485 – на 19-му.

Під час презентації відзначалося, що українські школярі 4-х класів добре впоралися із завданнями з природознавства на перевірку та відтворення знань. Найскладнішими для них виявилися завдання на порівняння об'єктів, встановлення міжпредметних зв'язків.

Натомість 80% відсотків учнів початкової школи виявили здатність використовувати основні математичні знання в нескладних ситуаціях, інтерпретувати дані. При цьому третина учнів змогли виконати завдання на застосування набутих тео-

ретичних знань та вмінь до реальних ситуацій, характерних для повсякденного життя.

Українські школярі 8-х класів добре виконали математичні завдання на перевірку та застосування знань у стандартних ситуаціях. Задачі, що мали звичне для учнів формулювання, розв'язали 45–77,8% учнів.

Аналіз виконання завдань із природничих дисциплін показує, що учні 8-х класів успішно впоралися із завданнями на відтворення знань. Найскладнішими для восьмикласників виявилися завдання, що потребували застосування теоретичних знань у практичній діяльності, порівняння та класифікацію об'єктів, на розуміння природи як цілісної системи [4].

Цей результат очікуваний, і не тільки тому, що вітчизняні програми відрізняються від програм країн-учасниць дослідження. Під час навчання у вітчизняних школярів недостатньо відслідковується сформованість образу світу – особистісно значущої системи знань. Тобто недостатньо впроваджують особистісно орієнтоване навчання, одним з основних завдань якого вважають сформованість в учнів образу світу [3].

Щоб підвищити результати школярів України під час участі в міжнародному порівняльному дослідженні TIMSS, рекомендуємо їм змінити тактику контролю та корекції знань відповідно до вимог TIMSS.

Проект TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study – Світові тенденції в математичній та природничій освіті) надає інформацію для вдосконалення викладання та вивчення математики і природознавства. За проектом TIMSS проводиться вимірювання навчальних досягнень з математики та природознавства учнів четвертих і восьмих класів, а також збір інформації щодо шкільних ресурсів та якості навчальних програм і викладання. Дослідження TIMSS проводяться кожні чотири роки і надають країнам-учасникам унікальну можливість виміряти успіхи своїх учнів у математиці та природознавстві.

TIMSS є проектом IEA (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement – Міжнародна асоціація вимірювань навчальних досягнень) та використовує колективний досвід, який надають представники країн з усього світу. IEA – це незалежне міжнародне об'єднання національних дослідницьких організацій та державних агенцій, яке проводить вимірювання навчальних досягнень у багатьох країнах світу з 1959 р. У 2005 р. до IEA входило 62 члени [2].

Для сучасної людини, яка має приймати рішення, що стосуються її та світу навколо неї, знання природничих наук є імперативом. Щодня людина отримує потік інформації, щоб орієнтуватися в ньому, потрібні відповідні інструменти. Тому важливо забезпечити випускників шкіл гарними знаннями з природничих наук, щоб вони, таким чином, мали можливість приймати обґрунтовані рішення.

Учні молодших класів мають природну допитливість щодо світу та свого місця в ньому, тому доцільно починати вивчення основ природничих наук з раннього віку. Будування системи знань має проходити протягом навчання в школі, щоб у той час, коли колишні учні почнуть доросле життя і їм доведеться приймати рішення щодо таких різноманітних проблем, як лікування хвороб, глобальне потепління та використання технологій, вони були б спроможні це робити з наукових позицій.

Засади вимірювань з природознавства для TIMSS-2007 мають два виміри – предметний вимір, який визначає предметні галузі вимірювань у рамках природознавства (наприклад, біологія, хімія, фізика або наука про Землю у 8-му класі) і когнітивний ви-

мір, який визначає галузі для вимірювань (тобто знання, застосування, міркування). Когнітивні виміри описують дії учнів у процесі занять природничими науками.

Предметні та когнітивні виміри є фундаментом вимірювань TIMSS-2007 для 4 та 8-х класів. Предметні виміри для цих класів відрізняються, що відображає особливості та характерні труднощі у викладанні природничих наук на відповідному рівні. Більший акцент на науку про життя робиться в 4-му класі, ніж на біологію у 8-му.

У 8-му класі фізику та хімію оцінюють як різні предметні виміри, їм приділяється більше уваги, ніж у 4-му класі, де вони оцінюються як одна предметна галузь – *фізична наука* [2].

Когнітивні виміри є однаковими як для 4-х, так і для 8-х класів та охоплюють низку когнітивних процесів, які характерні для вивчення природознавчих понять і занять науковими дослідженнями в початковій та середній школі.

Предметні виміри для 4-го класу розподіляються таким чином: наука про життя – 45%; фізична наука – 35%; наука про Землю – 20%.

Предметні виміри завдання для 8-го класу розподіляються таким чином: біологія – 35%; хімія – 20%; фізика – 25%; наука про Землю – 20%.

Когнітивні виміри в цих самих класах визначаються так: у 4-му класі завдань на виявлення знань (репродуктивний рівень) – 40%; на застосування – 35%; на обґрунтування – 25% завдань. Відповідно у 8-му класі: завдань на виявлення вміння відтворювати знання – 30%; на застосування – 35%; на обґрунтування – 35%.

Висновки. Як бачимо, тенденції у світовій практиці виявлення навчальних досягнень учнів спрямовані, перш за все, на досягнення в природничо-математичній освіті, на контроль застосування знань, обґрунтування дій на основі законів природи. Цю тенденцію ми пов'язуємо з розробкою та впровадженням у практику школи українськими дидактами теоретичних і методичних основ цілісності знань, формування в учнів життєствердного образу природи, який є основою такого самого образу світу як основної ознаки представників суспільства, яке має майбутнє [1].

Ці ідеї ми поширюємо через методичні служби районів та області, а також в інших областях. Наслідком таких дій є самочинне створення творчих груп учителів початкових класів, учителів природничих дисциплін основної школи, які розробляють завдання для визначення рівня навчальних досягнень з природничо-математичної освіти відповідно як до вимог особистісно орієнтованого навчання, так і до вимог TIMSS. Методичні рекомендації до контролю й корекції знань учнів видає Полтавський ОППО, методисти та вчителі організують і проводять олімпіади для учнів 4-х класів “Первоцвіт”. В основному в творчих групах бажають працювати учителі, які в початковій школі ведуть курс “Я і Україна. Довкілля”, саме в цьому курсі є розділ “Фізичні науки”, чого немає в курсах “Я і Україна”, “Природознавство. Громадянська освіта”. Також курс “Довкілля” реалізує особистісно орієнтовану освіту учнів початкової школи, вчителі мають мотивацію порівняти навчальні досягнення своїх учнів з досягненням учнів інших країн.

Література

1. Гуз К.Ж. Теоретичні та методичні основи формування цілісності знань про природу учнів загальноосвітньої школи : дис... доктора пед. н. : 13.00.09 / К.Ж. Гуз. – Харків, 2007. – 41 с.
2. TIMSS-2007: Засади вимірювань і відкритті завдання із математики та природничих наук для 4 і 8 класів : пер з англ. / Іна В.С. Мулліс [та ін.]. – Х. : Факт, 2006. – 672 с.
3. Подмазин С.И. Личностно ориентированное образование. Социально-философское исследование / С.И. Подмазин. – Запорожье : Просвіта, 2000. – 219 с.

4. Презентація результатів участі школярів України у міжнародному порівняльному дослідженні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua.

НАКАЗНИЙ М.О.

ЗМІНИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОЗДОРОВЧО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІОНЕРСЬКИХ ТАБОРІВ У 50–90-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

За багатьох обставин діти є і завжди залишатимуться найперспективнішою складовою суспільства. Звичайно, і поступальний розвиток суспільства значною мірою зумовлений ставленням до дітей, їх запитів та потреб.

Саме тому одним з важливих пріоритетних напрямів державної політики в Україні є оздоровлення дітей і підлітків в умовах функціонування дитячих оздоровчих закладів різних типів і форм власності. Історичні витoki оздоровчо-виховного руху беруть свій початок ще з 20-х рр. ХХ ст.

Аналізуючи дослідження О. Тарханова, В. Зоріна, І. Жукова, В. Ханчина, І.Г. Гордін виокремлює декілька періодів розвитку піонерського руху, зосереджуючи увагу на патріотичній діяльності піонерської організації, підвищенні її ролі в навчально-виховній діяльності, вихованні всебічно розвинених будівників комуністичного суспільства [1, с. 169].

На підставі аналізу наукових джерел нами визначено п'ять історичних періодів розвитку дитячого оздоровчого руху (1917–1999 рр.), а саме:

1. Період зародження дитячого оздоровлення (1917–1924 рр.);
2. Період становлення піонерських таборів як однієї з форм оздоровлення дітей і підлітків (1924–1953 рр.);
3. Період інтенсивної діяльності піонерських таборів (1953–1964 рр.);
4. Період максимального піднесення дитячого оздоровлення в умовах функціонування піонерських таборів СРСР (1964–1991 рр.);
5. Перехідний період (1985–1991 рр.).

Мета статті – зосередити увагу на змінах в організації оздоровчо-виховної діяльності піонерських таборів у 50–90-х рр. ХХ ст., проаналізувавши змістові аспекти правового регулювання оздоровчо-виховної діяльності.

На початку 50-х рр. ХХ ст. відбулися суттєві зміни в організації оздоровчо-виховної діяльності в умовах функціонування піонерського табору. Для нового періоду (1953–1964 рр.) характерні: нерівномірний і екстенсивний розвиток економіки; припинення масових репресій; наявність влади в руках партійного апарату й силових структур; зростання добробуту населення СРСР; запровадження п'ятиденного робочого тижня; поліпшення матеріального становища колгоспів; активізація житлового будівництва в країні; зміна уявлення населення про життєві стандарти (телевізори, магнітофони, пральні машини) тощо.

Цей період ми назвали *періодом інтенсивної діяльності піонерських таборів*, а саме: виникнення необхідності зміцнити склад піонерських вожатих за рахунок комсомольців-виробничників; доведення до свідомості дітей піонерського табору нового тексту Урочистої обіцянки, Законів піонерів Радянського Союзу та затвердження основних положень для працівників табору про нагрудні значки “За активну роботу з піонерами”, “Кращому піонерському вожатому”; підтримка Всесоюзної виставки технічної творчості піонерів і школярів; організація і проведення Всесоюзних піонерських експедицій тощо.